

Cijfers uit de registratie van huisartsen

Peiling 2017

NIVEL
Kennis voor betere zorg

Cijfers uit de registratie van huisartsen

Peiling 2017

S. Versteeg
R. Batenburg

030 272 97 00
nivel@nivel.nl
www.nivel.nl

© 2019 Nivel, Postbus 1568, 3500 BN UTRECHT

Gegevens uit deze uitgave mogen worden overgenomen onder vermelding van Nivel en de naam van de publicatie. Ook het gebruik van cijfers en/of tekst als toelichting of ondersteuning in artikelen, boeken en scripties is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld.

Inhoud

Samenvatting	4
1 Inleiding	5
1.1 Introductie	5
1.2 Nivel-huisartsenregistratie	5
1.3 Nivel-registratie van huisartsenpraktijken	6
2 Zelfstandig gevestigde huisartsen, HIDHA's en waarnemers in Nederland	7
2.1 Aantallen en trends	7
2.2 Achtergrondkenmerken regulier gevestigde huisartsen	11
2.3 Omvang werkweek regulier gevestigde huisartsen	12
2.4 In- en uitstroom regulier gevestigde huisartsen	13
2.5 Praktijkvorm regulier gevestigde huisartsen	14
2.6 Regionale spreiding en dichtheid regulier gevestigde huisartsen	15
3 Praktijkzoekende huisartsen	17
3.1 Huisartsen in opleiding	17
3.2 Aantal praktijkzoekende huisartsen	17
3.3 Huidige functie van werkzoekers	17
3.4 Wensen van praktijkzoekers	18
3.5 Huisartsen die hun vestigingsplannen hebben opgegeven	19
Bijlage A Begrippenlijst	20
Bijlage B Verandering begrippen en definities	22
B.1 Verandering functie-indeling huisartsen in 2010 en in 2015	22
B.2 Verandering praktijkdefinitie vanaf 2012	23

Samenvatting

In 2017 zijn er 9.955 **regulier gevestigde huisartsen**, waaronder:

- 7.931 zelfstandig gevestigde huisartsen;
- 2.024 HIDHA's/vaste waarnemers.

Van deze regulier gevestigde huisartsen:

- is 26% jonger dan 40 jaar;
- is 53% een vrouw;
- werkt 68% parttime.

En werkt:

- 17% in een solopraktijk;
- 39% in een duopraktijk;
- 44% in een groepspraktijk.

De capaciteit aan regulier gevestigde huisartsen is goed verspreid over het land. De gemiddelde huisartsendichtheid is 4,4 fte huisarts per 10.000 inwoners.

In 2017 werken naar schatting 2.172 huisartsen voornamelijk als **wisselend waarnemer**.

In 2017 tellen we 5.020 **huisartsenpraktijken**, gevestigd op 3.834 praktijkadressen. Van alle praktijken is:

- 34% een solopraktijk;
- 43% een duopraktijk;
- 23% een groepspraktijk.

Van de 542 praktijkzoekende huisartsen die onze enquête invulden is in 2017:

- 45% wisselend waarnemer;
- 49% HIDHA/vaste waarnemer;
- 5% niet werkzaam als huisarts.

Van de praktijkzoekende huisartsen die gerespondeerd hebben is 65% op zoek naar een eigen praktijk.

1 Inleiding

1.1 Introductie

Het Nivel houdt sinds jaren enkele beroepenregistraties bij, waaronder die van huisartsen. In deze brochure worden een aantal vragen beantwoord rondom de samenstelling en wensen van de beroepsgroep, zoals:

- Hoeveel huisartsen hebben de huisartsenopleiding gevolgd?
- Hoeveel van hen hebben zich als huisarts gevestigd of zijn als HIDHA of waarnemer werkzaam?
- Hoeveel huisartsen zijn op zoek naar een praktijk?
- Welke voorkeuren hebben huisartsen ten aanzien van een toekomstige praktijk?

Voor het beantwoorden van deze vragen en het samenstellen van deze brochure is geput uit de registraties die het Nivel bijhoudt¹. Naast de antwoorden op de bovenstaande vragen, presenteren we in deze brochure nog veel andere feiten en cijfers. Heeft u behoefte aan specifieke cijfers over de arbeidsmarkt van huisartsen, die niet in deze brochure staan? Neem dan contact op via: beroepenregistraties@nivel.nl.

In deze brochure wordt met enige regelmaat gebruik gemaakt van verschillende termen en begrippen. In Bijlage A is daarom een begrippenlijst opgenomen. In Bijlage B is een uitleg over de veranderde begrippen en definities die in de loop van de tijd omtrent de huisartsenregistratie hebben plaatsgevonden.

1.2 Nivel-huisartsenregistratie

Door het Nivel wordt sinds 1974 een registratie van de werkzame huisartsen bijgehouden. De gegevens in deze Nivel-huisartsenregistratie worden verkregen via verschillende bronnen, waaronder de Registratiecommissie Geneeskundig Specialisten (RGS) en het Nederlands Huisartsen Genootschap (NHG). De Nivel-registratie van huisartsenpraktijken (zie volgende paragraaf) dient ook als input voor deze registratie.

Vanaf 1979 wordt de Nivel-huisartsenregistratie aangevuld met gegevens over artsen die de huisartsenopleiding hebben voltooid. Deze gegevens worden door middel van de 'Nivel-aspirantenenquête' verzameld. Het doel is om inzicht te bieden in de voornemens van de groep afgestudeerden en de werksituatie aan het begin van de loopbaan van huisartsen.

De Nivel-aspirantenenquête wordt jaarlijks verstuurd aan:

- Degenen die in het jaar voorafgaand aan de peiling de huisartsenopleiding hebben voltooid;
- Degenen die bij voorgaande peilingen aangaven niet zelfstandig gevestigd te zijn én hun vestigingsplannen voor een eigen praktijk, of een functie als HIDHA of waarnemer nog niet hebben "opgegeven", c.q. nog niet hebben "afgezien" van een eigen praktijk of functie als huisarts.

¹ Daarnaast wordt voor de beantwoording van de vragen een grote hoeveelheid empirisch materiaal gecombineerd en, waar nodig, aanvullende schattingen gemaakt.

Voor de peiling per 1 januari 2017 hebben in totaal 3.162 huisartsen de Nivel-aspirantenenquête ontvangen. Na het tweede rappel bedroeg de respons 50%.

1.3 Nivel-registratie van huisartsenpraktijken

Sinds 2007 worden praktijkhoudende huisartsen uitgenodigd om schriftelijk hun praktijkgegevens te controleren en te actualiseren. Sinds 2010 kunnen praktijkhoudende huisartsen ook online deze informatie wijzigen en/of aanvullen. In deze registratie wordt per praktijk naast de contactgegevens ook bijgehouden welke functies werkzaam zijn in de praktijk. Jaarlijks wordt een zelfstandig gevestigde huisarts uitgenodigd om online de gegevens te controleren en actualiseren.

Box 1. Cijfers kunnen worden bijgesteld

Het Nivel verzamelt het hele jaar door gegevens van huisartsen via onder meer enquêtes en controles via internet. Hierdoor kan het zijn dat eerder gepubliceerde cijfers over huisartsen in deze brochure zijn bijgesteld. Het gaat doorgaans om kleine verschillen in aantallen werkzame huisartsen of in aantallen praktijken.

2 Zelfstandig gevestigde huisartsen, HIDHA's en waarnemers in Nederland

2.1 Aantallen en trends

In deze en de volgende paragrafen van dit hoofdstuk zal worden ingegaan op de aantallen en trends² in het aantal huisartsen naar functie. Ook wordt er gekeken naar de werkzame status van in Nederland geregistreerde huisartsen.

2.1.1 Huisartsen naar functie

Zelfstandig gevestigde huisartsen

Op 1 januari 2017 werken er op basis van onze registratie 7.931 zelfstandig gevestigde huisartsen in Nederland (zie ook tabel 1). Dat zijn er 710 meer dan op 1 januari 2000. In het begin groeide dit aantal met rond de 75 personen per jaar. De laatste jaren is dit afgenomen tot ongeveer 15 per jaar.

HIDHA's/vaste waarnemers

Het aantal HIDHA's/vaste waarnemers in Nederland bedraagt 2.024 personen op 1 januari 2017. Op 1 januari 2000 telden we 548 HIDHA's/vaste waarnemers. Dit aantal groeide in een sterk wisselend tempo van slechts 20 tot wel meer dan honderd per jaar. Een vrij extreme groei van 353 personen is te zien in het jaar 2015. Dat is grotendeels veroorzaakt door een andere vraagvorm, waarbij beter dan voorheen ruimte werd geboden aan mensen om aan te geven dat ze op waarneembasis min of meer vast op één of enkele locaties werkten.

Regulier gevestigde huisartsen (zelfstandig gevestigd of HIDHA / vaste waarnemer)

Op 1 januari 2017 werken er op basis van onze registratie derhalve 9.955 regulier gevestigde huisartsen. Kijken we naar eerdere peiljaren in tabel 1, dan wordt duidelijk dat deze groep al vanaf 2000 jaarlijks toeneemt, met meestal tussen de 100 en 200 personen per jaar.

Wisselende waarnemers

De schatting voor het totaal aantal wisselende waarnemers bedraagt 2.172 op 1 januari 2017, tegenover een aantal van 857 op 1 januari 2000. In de periode tussen 2001 en 2005 schommelde het aantal wisselende waarnemers rond de 950. Daarna steeg het aantal jaarlijks met ongeveer 125 per jaar tot bijna 2.000 wisselende waarnemers in 2013. Daarna is dit aantal vrijwel stabiel gebleven. In 2017 is het aantal naar schatting toegenomen tot 2.172.

Werkzame huisartsen (regulier gevestigd of wisselend waarnemer)

Het totaal aantal in Nederland werkzame huisartsen, bedraagt op basis van gegevens van de RGS op 1 januari 2017: 12.127. Op 1 januari 2000 waren er 8.626 huisartsen actief. Dit aantal is in de tussenliggende jaren vrijwel steeds met ongeveer 200 personen per jaar toegenomen. Er zijn nu in totaal 41% meer huisartsen actief dan 16 jaar geleden. Deze groei zal zich in de komende jaren waarschijnlijk voortzetten. Anno 2017 zijn er dus ruim 12.000 huisartsen actief in Nederland.

² Voor meer informatie over trends in het aantal huisartsen over de afgelopen jaren zie: Velden, L.F.J. van der en Batenburg, R.S., 2017. Aantal huisartsen en aantal FTE van huisartsen vanaf 2007 tot en met 2016, Utrecht: Nivel.

Tabel 1: Aantal werkzame huisartsen naar functie, op 1 januari (2000-2017)¹

	Zelfstandig gevestigde huisartsen	HIDHA's/ vaste waar- nemers ²	Totaal regulier gevestigde huisartsen	Schatting totaal wisselende waar- nemers	Schatting totaal actieve huis- artsen
2000	7.221	548	7.769	857	8.626
2001	7.253	569	7.822	957	8.779
2002	7.341	629	7.970	910	8.880
2003	7.395	735	8.130	903	9.033
2004	7.465	841	8.306	919	9.225
2005	7.547	943	8.490	960	9.450
2006	7.622	993	8.615	1.058	9.673
2007	7.684	1.049	8.733	1.078	9.811
2008	7.751	1.094	8.845	1.134	9.979
2009	7.778	1.122	8.900	1.287	10.187
2010	7.823	1.181	9.004	1.393	10.397
2011	7.836	1.110	8.946	1.702	10.648
2012	7.860	1.152	9.012	1.847	10.859
2013	7.863	1.232	9.095	1.995	11.090
2014	7.875	1.384	9.259	2.103	11.362
2015	7.893	1.748	9.641	1.983	11.624
2016	7.915	1.945	9.860	2.036	11.896
2017	7.931	2.024	9.955	2.172	12.127

¹ Door later verzamelde informatie kunnen cijfers van eerdere peiljaren afwijken van al gepubliceerde cijfers (zie ook box 1 in de inleiding).

² In de jaren 2010 t/m 2014 konden huisartsen in de enquête aangeven of zij als HIDHA op waarneembasis werkten. In 2015 is dit aangepast in vaste waarnemer (zie ook Bijlage B).

2.1.2 Zelfstandig gevestigde huisartsen in loondienst

Van de 7.931 zelfstandig gevestigden uit tabel 1 werkt 9% in loondienst van een instelling of stichting. Dit werkverband komt in grotere mate voor onder de praktijkhoudende vrouwelijke huisartsen (14,3%) dan onder de praktijkhoudende mannelijke huisartsen (4,6%). Meer informatie over deze groep huisartsen vindt u in een eerdere publicatie van het Nivel: *Huisartsenzorg in cijfers: huisartsen in loondienst nader onderzocht*.³

2.1.3 Werkzame status van in Nederland afgestudeerde huisartsen

Sinds de start van de huisartsenopleiding in 1974 tot en met 2016 hebben in totaal 16.526 artsen de huisartsenopleiding voltooid. In tabel 2 staat de werkzame status van deze groep genoteerd. Dat waren op 1 januari 2017 bijvoorbeeld 7.475 zelfstandig gevestigden.⁴ Onderaan de tabel is te zien dat dit 45,2% bedraagt van alle 16.526 ooit in Nederland afgestudeerde huisartsen.

³ Hassel, D. van, Batenburg, R. Huisartsenzorg in cijfers: huisartsen in loondienst nader onderzocht. Huisarts en Wetenschap, 58 (2015) 6, p. 321.

⁴ Dat is overigens kleiner dan het aantal van 7.931 zelfstandig gevestigde huisartsen volgens tabel 1, omdat er ook nog zelfstandig gevestigde huisartsen in Nederland werkzaam zijn die in het buitenland zijn opgeleid (427, zie tabel 3) en

Bij de opsplitsing naar afstudeerjaar of afstudeerperiode blijkt dat op 1 januari 2017 het oudste cohort huisartsen voor het grootste deel niet meer werkzaam is, maar wel werkzaam is geweest. Het jongste cohort is daarentegen vooral werkzaam als wisselend waarnemer of als HIDHA/vaste waarnemer. Dit zien we terug in de cijfers. Zo is van het cohort dat in 1974-1979 is afgestudeerd 5,8% nog zelfstandig gevestigd, waar dit bij het cohort van 2001 bijna 80% is en bij het cohort van 2016 slechts 4% ⁵.

Tabel 2: Aantal in Nederland afgestudeerde huisartsen naar afstudeerjaar of afstudeerperiode en werkzame status op 1 januari 2017 ¹

	Zelfstandig gevestigde huisartsen	HIDHA's/ vaste waarnemers ²	Zeker wisselende waarnemers ³	Niet zeker werkzaam, wel zeker werkzaam geweest ⁴	Nooit werkzaam geweest/afgezien ⁴	Overig/onbekend ⁴	N (=100%)
'74-'79	5,8%	0,2%	0,1%	65,6%	28,1%	0,3%	1.934
'80-'84	28,0%	1,0%	0,0%	42,3%	27,6%	1,0%	2.261
'85-'89	47,8%	1,9%	0,1%	27,3%	22,2%	0,7%	1.943
'90-'94	71,2%	3,4%	0,1%	19,4%	5,4%	0,4%	1.339
'95-'99	76,5%	5,1%	0,3%	14,7%	3,2%	0,2%	1.284
2000	76,8%	8,0%	0,6%	9,6%	4,5%	0,6%	314
2001	79,8%	6,7%	0,6%	9,8%	2,8%	0,3%	327
2002	75,8%	11,3%	0,6%	10,2%	1,9%	0,3%	363
2003	76,1%	10,3%	0,5%	11,6%	0,5%	1,0%	389
2004	73,9%	8,0%	0,5%	10,4%	4,0%	3,2%	376
2005 ⁽⁵⁾	70,7%	11,8%	0,5%	9,9%	5,8%	1,4%	416
2006 ⁽⁵⁾	64,9%	15,0%	0,9%	9,6%	7,3%	2,3%	439
2007	61,6%	18,2%	2,0%	9,4%	4,4%	4,4%	456
2008	63,1%	18,7%	2,5%	8,3%	3,1%	4,4%	482
2009	58,6%	20,9%	0,9%	6,4%	4,5%	8,7%	469
2010	53,9%	22,7%	1,1%	7,3%	3,4%	11,6%	466
2011	45,8%	29,4%	2,0%	7,5%	3,8%	11,5%	496
2012	43,8%	29,7%	2,4%	4,7%	3,8%	15,6%	532
2013	28,8%	41,0%	5,3%	4,6%	2,4%	17,9%	546
2014	21,0%	40,6%	8,9%	4,6%	2,0%	22,8%	539
2015	12,4%	42,8%	16,4%	2,0%	0,9%	25,5%	549
2016	4,0%	30,5%	31,0%	0,2%	0,5%	33,8%	606
Totaal ⁽⁵⁾	45,2% (N=7.475)	12,0% (N=1.991)	2,6% (N=432)	22,6% (N=3.742)	11,8% (N=1.958)	5,6% (N=928)	16.526

¹ Door later verzamelde informatie kunnen cijfers van eerdere peiljaren afwijken van reeds gepubliceerde cijfers (inleiding, box 1).

² In de jaren 2010 t/m 2014 konden huisartsen in de enquête aangeven of zij als HIDHA op waarneembasis werkten. In 2015 is dit aangepast in vaste waarnemer (Bijlage B - box 3).

³ Het aantal "zeker wisselende waarnemers" is gebaseerd op gegevens die door hen persoonlijk aan het Nivel zijn doorgegeven.

⁴ Een deel van hen die zijn ingedeeld bij "Niet zeker werkzaam, wel zeker werkzaam geweest", of "Nooit werkzaam geweest/afgezien" of "Overig/onbekend", zijn "wellicht wisselende waarnemer". Welk deel kan echter niet precies worden aangegeven.

⁵ Over 2005 ontbreken de basisgegevens van 13 afgestudeerden. Over 2006 ontbreken de basisgegevens van 54 afgestudeerden.

er ook nog 29 zelfstandig gevestigde huisartsen in Nederland werkzaam zijn die reeds voor de invoering van de huisartsenopleiding als huisarts zijn gaan werken.

⁵ Zie ook: Hassel, D.T.P. van, Velden, L.F.J. van der, Batenburg, R.S. Veranderingen in de loopbanen van huisartsen. Huisarts en Wetenschap, 59 (2016) 1, p. 6-8.

2.1.4 Werkzame status van in het buitenland afgestudeerde huisartsen

Sinds 1977 hebben in totaal 853 huisartsen hun opleiding in het buitenland voltooid en zich in Nederland als huisarts ingeschreven. Van deze groep in het buitenland opgeleide huisartsen werkte op 1 januari 2017 circa 50% als zelfstandig gevestigde huisarts, 4% als HIDHA of vaste waarnemer en 1% zeker als wisselend waarnemer. Van belang is dat 24% nooit als zelfstandig gevestigd huisarts, HIDHA of vaste waarnemer heeft gewerkt. Deze huisartsen hebben zich dus wel aangemeld maar zijn waarschijnlijk nooit werkzaam geweest als huisarts in Nederland.

Tabel 3 toont dat de instroom in de jaren 2000-2003 nog op 40 tot 50 huisartsen per jaar lag. Daarna halveert de instroom en is deze langzaam maar zeker gedaald tot minder dan 10 in de jaren 2011 tot en met 2014. De procentuele verdeling naar functie is voor die instroomjaren dan ook weinig informatief en niet goed te interpreteren. In 2015 en 2016 lag dat aantal weer wat hoger. Echter van een groot deel van hen is niet bekend wat hun werkzame status was op 1 januari 2017.

Tabel 3: Aantal in het buitenland afgestudeerde huisartsen naar jaar of periode waarin zij zijn ingestroomd en werkzame status op 1 januari 2017 ⁽¹⁾

	Zelfstandig gevestigde huisartsen	HIDHA's/ vaste waarnemers ²	Zeker wisselende waarnemer ³	Niet zeker werkzaam, wel zeker werkzaam geweest ⁴	Nooit werkzaam geweest/afgezien ⁴	Overig/onbekend ⁴	N (=100%)
'74-'79	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%	0,0%	0,0%	1
'80-'84	20,0%	0,0%	0,0%	20,0%	57,5%	2,5%	40
'85-'89	23,5%	2,0%	0,0%	19,6%	51,0%	3,9%	51
'90-'94	51,4%	1,7%	0,0%	22,0%	22,5%	2,3%	173
'95-'99	68,9%	2,3%	0,0%	13,2%	13,6%	1,9%	257
2000	72,3%	4,3%	0,0%	12,8%	4,3%	6,4%	47
2001	48,8%	2,4%	2,4%	17,1%	26,8%	2,4%	41
2002	65,9%	4,5%	0,0%	11,4%	13,6%	4,5%	44
2003	37,2%	4,7%	0,0%	18,6%	27,9%	11,6%	43
2004	63,6%	9,1%	0,0%	9,1%	13,6%	4,5%	22
2005	21,4%	0,0%	0,0%	21,4%	50,0%	7,1%	14
2006	50,0%	25,0%	0,0%	0,0%	0,0%	25,0%	4
2007	22,2%	0,0%	0,0%	33,3%	33,3%	11,1%	9
2008	27,8%	5,6%	0,0%	11,1%	50,0%	5,6%	18
2009	30,0%	10,0%	0,0%	15,0%	35,0%	10,0%	20
2010	18,8%	6,3%	0,0%	18,8%	43,8%	12,5%	16
2011	40,0%	0,0%	0,0%	0,0%	60,0%	0,0%	5
2012	0,0%	25,0%	0,0%	0,0%	75,0%	0,0%	4
2013	0,0%	50,0%	0,0%	0,0%	50,0%	0,0%	2
2014	0,0%	0,0%	33,3%	0,0%	33,3%	33,3%	6
2015	20,8%	12,5%	8,3%	8,3%	8,3%	41,7%	24
2016	0,0%	33,3%	16,7%	0,0%	16,7%	33,3%	12
Totaal	50,1% (N=427)	3,9% (N=33)	0,8% (N=7)	15,8% (N=135)	23,8% (N=203)	5,6% (N=48)	853

¹ Door later verzamelde informatie kunnen cijfers van eerdere peiljaren afwijken van reeds gepubliceerde cijfers (inleiding, box 1).

² In de jaren 2010 t/m 2014 konden huisartsen in de enquête aangeven of zij als HIDHA op waarneembasis werkten. In 2015 is dit aangepast in vaste waarnemer (Bijlage B - box 3).

³ Het aantal "zeker wisselende waarnemers" is gebaseerd op gegevens die door hen persoonlijk aan het Nivel zijn doorgegeven.

⁴ Een deel van hen die zijn ingedeeld bij "Niet zeker werkzaam, wel zeker werkzaam geweest", of "Nooit werkzaam geweest/afgezien" of "Overig/onbekend", zijn "wellicht wisselende waarnemer". Welk deel kan echter niet precies worden aangegeven.

2.2 Achtergrondkenmerken regulier gevestigde huisartsen

2.2.1 Geslacht

Op 1 januari in 2017 is, net zoals het jaar daarvoor, iets meer dan de helft (53%) van alle zelfstandig gevestigde huisartsen en HIDHA's/vaste waarnemers vrouw. Een duidelijke toename vergeleken met 2007 toen dit aandeel iets meer dan een derde was.

Bij de HIDHA's/vaste waarnemers is 84% vrouw. Dit aandeel ligt in 2017 net als in eerdere peiljaren ruim hoger dan bij de zelfstandig gevestigde huisartsen. Opvallend is wel dat het aandeel vrouwen bij de HIDHA's/vaste waarnemers min of meer stabiel is tussen 2007 en 2017 (gemiddeld 84%), terwijl het aandeel vrouwen bij de zelfstandig gevestigde huisartsen is opgelopen van 29% in 2007 tot 45% in 2017. Voor het totaal aantal regulier gevestigde huisartsen is het aandeel vrouwen gegroeid van 36% in 2007 naar 53% in 2017.

In de periode 2007-2017 is het aantal vrouwelijke zelfstandig gevestigde huisartsen en HIDHA's/vaste waarnemers toegenomen van 3.118 in 2007 tot 5.257 in 2017, oftewel een groei van 68,6%. Het aantal mannelijke huisartsen (zelfstandig gevestigden en HIDHA's/vaste waarnemers) is in diezelfde periode met 16,3% afgenomen.

2.2.2 Leeftijd

De gemiddelde leeftijd van de huisartsen is 48 jaar. Van de groep zelfstandig gevestigde huisartsen en HIDHA's/vaste waarnemers is 26% jonger dan 40 jaar (Tabel 4). Het aandeel huisartsen jonger dan 40 jaar ligt onder HIDHA's/vaste waarnemers aanzienlijk hoger dan onder zelfstandig gevestigden (respectievelijk 66% en 16%).

Vrouwelijke huisartsen zijn gemiddeld jonger (44 jaar) dan mannelijke huisartsen (52 jaar). Vrouwelijke huisartsen zijn dan ook in de jongere leeftijdscategorieën meer vertegenwoordigd dan hun mannelijke collega's. Van de vrouwen is 36% jonger dan 40 jaar, tegenover 15% van de mannen. Uit deze leeftijdsgegevens kunnen we afleiden, dat in de komende jaren meer mannen dan vrouwen de pensioengerechtigde leeftijd bereiken en de beroepsgroep zullen verlaten. Van de huisartsen in opleiding is het merendeel vrouw (zie eerste paragraaf van hoofdstuk 3). Daarom kan worden verwacht dat de trend van een toenemend aandeel vrouwen in de beroepsgroep zich de komende jaren zal doorzetten.

Tabel 4: Leeftijdsverdeling van huisartsen (zelfstandig gevestigden en HIDHA's/vaste waarnemers) naar geslacht, op 1 januari 2017⁽¹⁾

Leeftijd	Mannen		Vrouwen		Totaal	
	N	%	N	%	N	%
<30	12	0,3	49	0,9	61	0,6
30-34	232	5,0	782	15,0	1.104	10,2
35-39	433	9,3	1.064	20,4	1.497	15,1
40-44	512	10,9	1.002	19,2	1.514	15,3
45-49	581	12,4	844	16,2	1.425	14,4
50-54	711	15,2	680	13,0	1.391	14,1
55-59	977	20,9	466	8,9	1.443	14,6
60-64	1.033	22,1	309	5,9	1.342	13,6
>= 65	188	4,0	23	0,4	211	2,13
Totaal	4.679	100,0	5.219	100,0	9.898	100,0

⁽¹⁾ Van 57 huisartsen is geen leeftijd bekend.

2.3 Omvang werkweek regulier gevestigde huisartsen

Op 1 januari 2017 werkt bijna 68% van de zelfstandig gevestigde huisartsen en HIDHA's/vaste waarnemers in deeltijd (minder dan 1 fulltime equivalent, fte). Het zijn vooral de vrouwelijke huisartsen die een parttime baan hebben (88%). Van de mannelijke huisartsen werkt 46% in deeltijd.

Maken we onderscheid naar functie, dan blijkt dat 98,1% van de HIDHA's/vaste waarnemers in deeltijd werkt, tegenover 59,5% van de zelfstandig gevestigde huisartsen (Tabel 5).

Tabel 5: Relatieve verdeling van de omvang van de gemiddelde werkweek van huisartsen naar functie en geslacht, op 1 januari 2017

Omvang werkweek in fte	Zelfstandig gevestigd			HIDHA/Vaste waarnemer			Totaal		
	Man (%)	Vrouw (%)	Totaal (%)	Man (%)	Vrouw (%)	Totaal (%)	Man (%)	Vrouw (%)	Totaal (%)
<0,20	0,1	0,1	0,1	0,3	0,5	0,5	0,1	0,3	0,2
0,20 - 0,40	0,5	1,0	0,7	11,6	10,7	10,8	1,3	4,3	2,9
0,40 - 0,60	5,3	17,9	10,7	28,1	38,5	36,8	6,8	25,0	16,3
0,60 - 0,80	13,3	42,2	25,9	37,0	40,4	39,9	15,0	41,6	28,9
0,80 - 1	23,2	20,4	22,0	17,2	8,8	10,1	22,8	16,5	19,5
1 (fulltime)	57,6	18,3	40,5	5,9	1,2	1,9	54,0	12,4	32,3
Totaal	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Gemiddeld	0,88	0,70	0,80	0,58	0,53	0,54	0,86	0,64	0,75

2.4 In- en uitstroom regulier gevestigde huisartsen

2.4.1 Vestiging en vertrek zelfstandig gevestigde huisartsen

In de Nivel-huisartsenregistratie zijn in 2016 in totaal 320 nieuwe vestigingen van huisartsen geregistreerd. Het aantal gestopte zelfstandig gevestigde huisartsen komt uit op 304. Per saldo is tussen 1 januari 2016 en 1 januari 2017 het aantal zelfstandig gevestigde huisartsen met 16 toegenomen.

Zoals eerder werd geconstateerd, is het aandeel vrouwelijke huisartsen de afgelopen jaren toegenomen. Dit zien we ook terug in het grotere aandeel vrouwen dat in 2016 met een praktijk is begonnen (65% van de 320 nieuw gevestigde huisartsen). Anderzijds heeft een groter aandeel mannen het praktijkhouderschap in 2016 neergelegd (72% van de 304 huisartsen die met hun praktijk zijn gestopt). Zoals kon worden verwacht is één van de meest genoemde redenen om met de praktijk te stoppen pensionering. Daarnaast wordt vaak genoemd dat men als waarnemer is gaan werken.

Van de zelfstandig gevestigde huisartsen die in 2016 met of in een praktijk zijn gestart, heeft 31% zich gevestigd in een solopraktijk (praktijk met één huisarts) en 33% in een duopraktijk (praktijk met twee huisartsen). 36% is in een groepspraktijk begonnen (praktijk met drie of meer huisartsen).

Er bestaan slechts kleine verschillen tussen mannelijke en vrouwelijke huisartsen wat betreft de praktijkvorm van hun eerste vestiging. Van de mannen vestigt 33% zich in een solopraktijk en van de vrouwen 30%. In een duopraktijk vestigt zich 35% van de vrouwen tegenover 30% van de mannen. In een groepspraktijk start 37% van de mannen en 35% van de vrouwen.

2.4.2 Ontwikkeling aantal HIDHA's/vaste waarnemers

In de periode 2007-2017 zien we dat het aantal HIDHA's/vaste waarnemers bijna ieder jaar is toegenomen. De sterke groei in 2015 (een groei van 364 personen) is hiervoor al verklaard uit het feit dat in 2015 dit als antwoordcategorie aan de enquête is toegevoegd. Bij de groei van het aantal HIDHA's/vaste waarnemers tussen 2014 en 2015 gaat het voornamelijk om vrouwen (270), maar ook zijn er relatief veel mannen (94) bijgekomen. Tussen 2015 en 2016 is het aantal HIDHA's/vaste waarnemers vervolgens met nog eens 167 vrouwen en 30 mannen gegroeid en tussen 2016 en 2017 een toename van 79.

2.5 Praktijkvorm regulier gevestigde huisartsen

2.5.1 Huisartsen naar praktijkvorm

Als we uitgaan van de bijgestelde praktijkdefinitie (zie Bijlage B), dan geldt op 1 januari 2017 dat van de zelfstandig gevestigden en HIDHA's/vaste waarnemers 17% in een solopraktijk, 39% in een duopraktijk en 44% in een groepspraktijk werkt.

Deze verdeling van huisartsen naar praktijkvorm wijkt weinig af van die van de voorgaande peiljaren in de periode 2012 tot en met 2017, waarvoor ook de aangepaste definitie van praktijkvorm werd gehanteerd. Er lijkt echter wel een trend te zijn, waarbij het aandeel huisartsen dat solo werkt steeds iets verder afneemt en het aandeel huisartsen dat in een groepspraktijk werkt steeds iets verder toeneemt.

Tabel 6: Relatieve verdeling van het aantal huisartsen naar praktijkvorm op 1 januari (2012-2017)¹

	Solopraktijk ²		Duopraktijk ²		Groepspraktijk ²		Totaal	
	N	%	N	%	N	%	N	%
2012	2.156	23,9	3.457	38,4	3.399	37,7	9.012	100
2013	2.313	25,4	3.493	38,4	3.289	36,2	9.095	100
2014	2.170	23,4	3.690	39,9	3.399	36,7	9.259	100
2015	1.878	19,5	3.835	39,8	3.928	40,7	9.641	100
2016	1.694	17,2	3.961	40,2	4.205	42,7	9.860	100
2017	1.689	17,0	3.888	39,1	4.378	44,0	9.955	100

¹ Door later verzamelde informatie, kunnen cijfers van eerdere peiljaren afwijken van reeds gepubliceerde cijfers (inleiding, box 1).

² Volgens de bijgestelde praktijkdefinitie (zie Bijlage B).

2.5.2 Aantal praktijken naar praktijkvorm

Uitgaande van de bijgestelde praktijkdefinitie (Bijlage B), zijn er op 1 januari 2017 5.020 praktijken in Nederland. Deze praktijken zijn gevestigd op 3.834 praktijkadressen. In 2017 is van alle praktijken 34% een solopraktijk, 43% een duopraktijk en 23% een groepspraktijk.

Tabel 7: Relatieve verdeling en aantal praktijken naar praktijkvorm, op 1 januari (2012-2017)¹

	Solopraktijk ²		Duopraktijk ²		Groepspraktijk ²		Totaal	
	N	%	N	%	N	%	N	%
2012	2.170	44,3	1.819	37,2	907	18,5	4.896	100
2013	2.332	46,2	1.833	36,3	880	17,4	5.045	100
2014	2.192	43,4	1.958	38,7	904	17,9	5.054	100
2015	1.902	37,8	2.081	41,3	1.055	20,9	5.038	100
2016	1.710	34,0	2.177	43,3	1.143	22,7	5.030	100
2017	1.710	34,1	2.134	42,5	1.176	23,4	5.020	100

¹ Door later verzamelde informatie, kunnen cijfers van eerdere peiljaren afwijken van reeds gepubliceerde cijfers (inleiding, box 1).

² Volgens de bijgestelde praktijkdefinitie (zie Bijlage B).

2.5.3 Apotheekhoudende huisartsen

Op 1 januari 2017 telt Nederland naar schatting 486 huisartsen met een apotheekvergunning (hoofd- of associatie). Van alle 7.931 zelfstandig gevestigde huisartsen is 6,1% apotheekhoudend. Er zijn per 1 januari 2017 naar schatting 344 apotheekhoudende praktijken.

2.6 Regionale spreiding en dichtheid regulier gevestigde huisartsen

2.6.1 Regionale spreiding van huisartsen

Van alle huisartsen (zelfstandig gevestigden én HIDHA's/vaste waarnemers) is het grootste deel gevestigd (30%) in gemeenten met een sterk stedelijk karakter (tabel 8). In gemeenten met een niet-stedelijk karakter zijn relatief de minste huisartsen gevestigd (9%). Wordt er onderscheid gemaakt naar geslacht, dan blijkt dat vrouwelijke huisartsen relatief vaker dan mannelijke huisartsen in zeer sterk stedelijke gemeenten gevestigd zijn.

Tabel 8: Relatieve verdeling van het aantal zelfstandig gevestigde huisartsen en HIDHA's/vaste waarnemers, naar stedelijkheid¹ en geslacht, op 1 januari 2017²

	Mannen		Vrouwen		Totaal	
	N	%	N	%	N	%
Zeer sterk stedelijk	996	21,2	1.333	25,4	2.329	23,4
Sterk stedelijk	1.393	29,7	1.548	29,5	2.941	29,6
Matig stedelijk	801	17,1	886	16,9	1.687	17,0
Weinig stedelijk	1.048	22,3	1.055	20,1	2.103	21,1
Niet stedelijk	457	9,7	433	8,2	890	8,9
Totaal	4.695	100,0	5.255	100,0	9.950	100,0

¹ Zie voor nadere toelichting Bijlage A - Begrippenlijst.

² 5 huisartsen hebben een vestiging in België.

Er zijn regionale verschillen wat betreft de praktijkvorm waarin huisartsen werkzaam zijn. Zo is in de provincies Groningen, Overijssel en Zeeland een relatief groot deel van de huisartsen in een solopraktijk werkzaam. Vooral in Flevoland maar ook in Limburg, Utrecht, Drenthe en Zeeland werken relatief veel huisartsen in een groepspraktijk (>50%).

Tabel 9: Relatieve verdeling van het aantal zelfstandig gevestigde huisartsen en HIDHA's/vaste waarnemers naar praktijkvorm en provincie, op 1 januari 2017^{1,2}

	Solopraktijk		Duopraktijk		Groepspraktijk		Totaal	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Groningen	71	21,0	140	41,4	127	37,6	338	100
Friesland	71	18,7	179	47,2	129	34,0	379	100
Drenthe	37	12,2	106	35,0	160	52,8	303	100
Overijssel	153	24,1	248	39,1	233	36,8	634	100
Flevoland	39	17,0	46	20,1	144	62,9	229	100
Gelderland	155	12,2	563	44,3	552	43,5	1.270	100
Utrecht	78	9,6	284	35,0	449	55,4	811	100
Noord-Holland	298	17,8	772	46,2	602	36,0	1.672	100
Zuid-Holland	417	20,5	787	38,6	833	40,9	2.037	100
Zeeland	47	22,5	57	27,3	105	50,2	209	100
Noord-Brabant	236	16,9	508	36,3	657	46,9	1.401	100
Limburg	87	13,0	198	29,7	382	57,3	667	100
Nederland (totaal)	1.689	17,0	3.888	39,1	4.373	44,0	9.950	100

¹ 5 huisartsen hebben een vestiging in België.

² Voor huisartsen met meerdere vestigingen is de hoofdvestiging genomen.

2.6.2 Huisartsendichtheid

Zoals tabel 10 laat zien, is de gemiddelde huisartsendichtheid in Nederland 4,4 fte huisartsen (zelfstandig gevestigden en HIDHA's/vaste waarnemers) per 10.000 inwoners. De regionale verschillen in deze dichtheid zijn op provincieniveau niet zo groot. De laagste dichtheid is terug te vinden in Flevoland (4,1 fte). De hoogste dichtheid treffen we aan in Drenthe (4,7 fte).

Tabel 10: Aantal fte huisartsen (zelfstandig gevestigden én HIDHA's/vaste waarnemers) en huisartsendichtheid per provincie, op 1 januari 2017^{1,2}

	Aantal huisartsen	Aantal fte huisartsen	Aantal Inwoners ³	Aantal fte huisartsen per 10.000 inwoners
Groningen	341	263,2	583.581	4,5
Friesland	383	293,8	646.874	4,5
Drenthe	311	231,1	491.792	4,7
Overijssel	639	488,5	1.147.687	4,3
Flevoland	232	167,6	407.818	4,1
Gelderland	1.279	910,8	2.047.901	4,5
Utrecht	822	562,3	1.284.504	4,4
Noord-Holland	1.675	1219,1	2.809.483	4,3
Zuid-Holland	2.045	1549,2	3.650.222	4,2
Zeeland	210	169,8	381.568	4,5
Noord-Brabant	1.406	1064,5	2.512.531	4,2
Limburg	668	513,9	1.117.546	4,6
Nederland (totaal)	10.011	7433,8	17.081.507	4,4

¹ 5 huisartsen hebben een vestiging in België.

² Huisartsen tellen meerdere keren mee als zij in verschillende provincies gevestigd zijn. Daarom gaat het in deze tabel om in totaal 10.011 regulier gevestigde huisartsen, in plaats van 9.950 volgens tabel 9.

³ Bron: CBS.

3 Praktijkzoekende huisartsen

3.1 Huisartsen in opleiding

Het aantal artsen dat de huisartsenopleiding heeft gevolgd, is in de periode 2005-2017 bijna jaarlijks toegenomen. Op 31 december 2016 volgden in totaal 2.180 artsen de opleiding huisartsgeneeskunde (tabel 11). Van de huisartsen in opleiding is 77% vrouw

Tabel 11: Aantal artsen in opleiding tot huisarts naar Universitair Huisartsen Instituut, op 31 december (2007-2016)¹

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Amsterdam (UvA)	232	218	231	248	257	274	280	296	306	319
Amsterdam (VU)	161	162	215	168	182	209	242	257	266	265
Groningen	166	160	195	184	190	170	182	209	218	232
Leiden	187	189	173	203	199	200	215	214	223	229
Maastricht	154	152	174	176	193	209	201	204	213	220
Nijmegen	221	215	213	228	239	248	252	270	286	305
Rotterdam	210	201	224	206	211	227	252	260	277	299
Utrecht	213	211	172	230	248	257	264	285	298	310
Totaal	1.544	1.508	1.597	1.643	1.719	1.794	1.888	1.995	2.087	2.180

¹ Bron: Jaarverslag SBOH 2016. De cijfers van 2007-2014 zijn overgenomen uit brochures van voorgaande peiljaren, maar kunnen door de RGS naderhand zijn bijgesteld.

3.2 Aantal praktijkzoekende huisartsen

Op basis van de gegevensverzameling onder afgestudeerde huisartsen is ook informatie beschikbaar over het aantal afgestudeerde huisartsen, dat naar een praktijk op zoek is. Tot deze groep behoren behalve de niet-werkzame en de wisselende waarnemende huisartsen ook de huisartsen die op 1 januari 2017 als HIDHA of als vaste waarnemer aan de slag zijn. Uit tabel 12 blijkt, dat er minimaal 542 afgestudeerde huisartsen naar een eigen praktijk dan wel HIDHA- of vast waarnemerschap op zoek zijn. Dit aantal zal gezien de non-respons ongetwijfeld hoger zijn.

3.3 Huidige functie van werkzoekers

Van de 542 praktijkzoekende huisartsen die de enquête invulden, is 78% vrouw. Van de praktijkzoekende huisartsen is op de peildatum 49% als HIDHA of vaste waarnemer werkzaam. Als wisselend waarnemer werkt 45%, terwijl een klein deel (5%) nog niet als huisarts werkt.

Tabel 12: Relatieve verdeling van het aantal praktijkzoekende huisartsen naar huidige functie en geslacht, op 1 januari 2017¹

Huidige functie	Man		Vrouw		Totaal	
	N	%	N	%	N	%
HIDHA/Vaste waarnemer	59	50,4	209	49,2	268	49,4
Wisselende waarnemer	48	41,0	197	46,4	245	45,2
Niet werkzaam	10	8,6	19	4,5	29	5,4
Totaal	117	100	425	100	542	100

¹ Betreft alleen de praktijkzoekende huisartsen die gerespondeerd hebben.

3.4 Wensen van praktijkzoekers

3.4.1 Wensen praktijkvorm

Van de praktijkzoekende huisartsen is 65% (350 personen) ook specifiek op zoek naar een eigen praktijk. Het grootste deel van hen wil in een duopraktijk of groepspraktijk (respectievelijk 56% en 35%) aan de slag. Circa 6% wil het liefst werken in een solopraktijk. De overige 3% heeft geen voorkeur. Mannelijke en vrouwelijke huisartsen verschillen vrijwel niet in hun voorkeur (tabel 13).

Tabel 13: Gewenste praktijkvorm van huisartsen die op zoek zijn naar een eigen praktijk, naar geslacht, op 1 januari 2017¹

	Man		Vrouw		Totaal	
	N	%	N	%	N	%
Solopraktijk	7	8,1	12	4,6	19	5,7
Duopraktijk	40	46,0	159	60,5	199	56,3
Groepspraktijk	35	40,2	85	32,3	120	35,0
Geen voorkeur	5	5,7	7	2,7	12	3,1
Totaal	87	100	263	100	350	100

¹ Betreft alleen de praktijkzoekende huisartsen die gerespondeerd hebben.

3.4.2 Wensen omvang werkweek

Van de 350 huisartsen die op zoek zijn naar een eigen praktijk wenst 89% een parttime baan. Uitgesplitst naar geslacht zijn er duidelijke verschillen: 75,9% van de mannelijke praktijkzoekende huisartsen spreekt zich uit voor een parttime baan, tegenover 94,3% van de vrouwelijke praktijkzoekenden (niet in tabel).

Tabel 14: Gewenste werkweek van huisartsen die op zoek zijn naar een eigen praktijk, naar huidige functie, op 1 januari 2017¹

Huidige functie	Parttime		Fulltime		Geen voorkeur ²		Totaal	
	N	%	N	%	N	%	N	%
HIDHA/Vaste waarnemer	203	65,3	15	45,5	5	83,3	223	63,7
Wisselende waarnemer	101	32,5	17	51,5	1	16,7	119	34,0
Niet werkzaam	7	2,2	1	3,0	0	0,0	8	2,3
Totaal	311	100	33	100	6	100	350	100

¹ Betreft alleen de praktijkzoekende huisartsen die gerespondeerd hebben.

² Inclusief voorkeur onbekend.

3.4.3 Gewenste praktijkomvang

Uit tabel 15 blijkt dat circa 32% zich uitspreekt voor een praktijkomvang van 2000 tot 2249 patiënten. Aan de andere kant heeft 12% de voorkeur voor een praktijkomvang van 2500 of meer. Bijna 13% heeft wat betreft de praktijkomvang geen voorkeur.

Tabel 15: Gewenste praktijkomvang van huisartsen die op zoek zijn naar een eigen praktijk, naar geslacht, op 1 januari 2017¹

	Mannen		Vrouwen		Totaal	
	N	%	N	%	N	%
<1.750	9	10,3	76	28,8	85	24,3
1.750-1.999	9	10,3	34	12,9	43	12,3
2.000-2.249	37	42,5	76	28,8	113	32,3
2.250-2.499	8	9,2	15	5,7	23	6,6
>=2.500	18	20,7	24	9,1	42	12,0
Geen voorkeur ²	6	6,9	38	14,8	44	12,6
Totaal	87	100	263	100	350	100

⁽¹⁾ Betreft alleen de praktijkzoekende huisartsen die gerespondeerd hebben.

⁽²⁾ Inclusief voorkeur onbekend.

De gemiddelde gewenste praktijkomvang van de huisartsen die de enquête invulden, bedraagt 1.955 patiënten. Dat wijkt weinig af van de gemiddelden uit eerdere peiljaren. Er zijn grote verschillen tussen mannen en vrouwen: de gemiddelde gewenste praktijkomvang van mannen bedraagt 2.152 en van vrouwen 1.855.

3.5 Huisartsen die hun vestigingsplannen hebben opgegeven

In totaal hebben 25 huisartsen die in Nederland de huisartsenopleiding hebben gevolgd, in de loop van 2017 afgezien van plannen om huisarts te worden. Daarnaast geldt dit voor 5 huisartsen die in het buitenland zijn opgeleid. Circa 30% van deze totale groep van 30 huisartsen zegt nooit serieuze plannen gehad te hebben om als huisarts aan de slag te gaan en ook circa 30% zegt dat men de plannen niet heeft kunnen realiseren.

Bijlage A Begrippenlijst

Zelfstandig gevestigde huisarts - Een huisarts die een algemene praktijk uitoefent (praktijkhouder) en patiënten op eigen naam of naam van de maatschap heeft.

HIDHA - Een huisarts (niet in opleiding) die voor langere tijd (minimaal een half jaar) in dienst van een zelfstandig gevestigde huisarts werkzaam is.

Vaste waarnemer - Een geregistreerde huisarts die niet zelfstandig gevestigd is en niet werkzaam is als HIDHA, en voor een huisarts in één of meer vaste praktijken waarneemt tijdens avond-, nacht- en weekenddiensten maar ook wel tijdens kantooruren (zie ook Bijlage B in deze brochure).

Wisselend waarnemer - Een geregistreerde huisarts die niet zelfstandig gevestigd is, niet werkzaam is als HIDHA of vaste waarnemer, en voor een huisarts in één of meer wisselende praktijken waarneemt tijdens avond-, nacht- en weekenddiensten maar ook wel tijdens kantooruren (zie ook Bijlage B in deze brochure).

Regulier gevestigde huisarts - Een huisarts die werkzaam is als zelfstandig gevestigde, HIDHA of vaste waarnemer.

Afgestudeerde huisarts - Een huisarts die de huisartsenopleiding (sinds 1974) heeft gevolgd en afgerond.

Huisartsenpraktijk - Praktijk waar één of meer huisartsen werkzaam zijn, gebaseerd op één of meer huisartsen die zich in de Nivel-registratie (al dan niet als praktijkhouder) tot deze praktijk laten rekenen.

Solopraktijk - Praktijk waar één huisarts zich tot de betreffende praktijk laat rekenen (i.c. de praktijkhouder).

Duopraktijk - Praktijk waar twee huisartsen zich tot de praktijk laten rekenen (al dan niet als praktijkhouder).

Groepspraktijk - Praktijk waar drie of meer huisartsen zich tot de praktijk laten rekenen (al dan niet als praktijkhouder).

Apotheekhoudende huisarts – Een huisarts met een apothekervergunning (hoofd- of associatievergunning) gevestigd in een apothekhoudende praktijk.

Apotheekhoudende praktijk – Een huisartsenpraktijk waar minimaal één huisarts met een hoofdvergunning is gevestigd.

Fte - Fulltime equivalent.

Huisartsendichtheid - Het aantal fte regulier gevestigde huisartsen per 10.000 inwoners.

Mate van stedelijkheid - De stedelijkheid van een gemeente is gedefinieerd als het gemiddelde van de omgevingsadressendichtheid van alle afzonderlijke adressen binnen de gemeente. Hierbij worden de volgende vijf categorieën onderscheiden (CBS):

Zeer sterk stedelijke gemeenten:

Gemeenten met een omgevingsadressendichtheid van 2.500 adressen of meer per km² (bijv. Amsterdam en Delft);

Sterk stedelijke gemeenten:

Gemeenten met een omgevingsadressendichtheid van 1.500 tot 2.500 adressen per km² (bijv. Apeldoorn en Gouda);

Matig stedelijke gemeenten:

Gemeenten met een omgevingsadressendichtheid van 1.000 tot 1.500 adressen per km² (bijv. Ede en Lelystad);

Weinig stedelijke gemeenten:

Gemeenten met een omgevingsadressendichtheid van 500 tot 1.000 adressen per km² (bijv. Rozendaal en Stadskanaal);

Niet-stedelijke gemeenten:

Gemeenten met een omgevingsadressendichtheid van minder dan 500 adressen per km² (bijv. Lopik en Wieringen).

Bijlage B Verandering begrippen en definities

Door nieuwe ontwikkelingen rondom het aanbod en de organisatie van de huisartsenzorg kan het soms nodig zijn om begrippen en definities aan te passen. Dit is belangrijk om een waarheidsgetrouw beeld van de arbeidsmarkt van huisartsen te kunnen blijven geven. Om die reden zijn er zowel in 2010 als in 2015 aanpassingen gedaan in de functie-indeling van huisartsen. Daarnaast geldt sinds de peiling van 2012 een bijgestelde definitie van de praktijkvorm van huisartsen.

B.1 Verandering functie-indeling huisartsen in 2010 en in 2015

Tot en met 2009 werd aan de in Nederland als huisarts werkzame respondenten gevraagd of ze (vooral) werkten als

- “huisarts in een eigen praktijk” (zelfstandig gevestigd huisarts) of als
- “huisarts in dienst van een andere huisarts” (HIDHA) of als
- “waarnemer/waarneemster” (waarnemer).

Voor iedereen werd daarbij nog nagegaan op hoeveel verschillende praktijkadressen zij werkten. Voor de zelfstandig gevestigde huisartsen en de HIDHA's waren dit er meestal maar één of twee en voor de waarnemers meestal meerdere, die bovendien wisselden gedurende het jaar.

Vanaf 2007 begonnen echter steeds meer waarnemers aan te geven dat zij slechts op één of enkele praktijkadressen werkten. Formeel werkten deze waarnemers dan als huisarts met een “overeenkomst van opdracht”, wat ook wel wordt aangeduid met de term “HIDHA op waarneembasis”. Na uitgebreid overleg met externe partijen, waaronder de afdeling Waarnemen & Dienstverband (WADI) van de Landelijke Huisartsen Vereniging (LHV), is daarom voor een andere functie-indeling gekozen.

Van 2010 tot en met 2014 werd aan de in Nederland als huisarts werkzame respondenten gevraagd of ze (vooral) werkten als

- “huisarts in een eigen praktijk” (zelfstandig gevestigd huisarts) of als
- “huisarts in dienst van een andere huisarts” (HIDHA), of als
- “HIDHA op waarneembasis” (vaste waarnemer) of als
- “waarnemer/waarneemster” (wisselende waarnemer).

Rond de 100 respondenten gaven aan dat zij als “HIDHA op waarneembasis” werkten. Deze terminologie bleek nog niet helder genoeg. Ook in juridische zin was deze niet helemaal correct. Daarom zijn opnieuw externe partijen geconsulteerd en is de functie-indeling wederom aangepast.

Vanaf 2015 wordt aan de in Nederland als huisarts werkzame respondenten gevraagd of ze (vooral) werken als

- “huisarts in een eigen praktijk” (zelfstandig gevestigd huisarts) of als
- “huisarts in dienst van een andere huisarts” (HIDHA), of als
- “vaste waarnemer” met vooral werk in één of meer vaste praktijken of als
- “wisselende waarnemer”, met werkzaamheden in wisselende praktijken.

In 2015 waren er 614 respondenten die aangaven “vaste waarnemer” te zijn. Een groot aantal van deze respondenten had het jaar ervoor aangegeven HIDHA te zijn. Dit wijst op het lastige onderscheid tussen HIDHA en vaste waarnemer. Daarom wordt vanaf nu gerapporteerd over de gecombineerde groep van “HIDHA's / vaste waarnemers”. Dat is met terugwerkende kracht ook gedaan voor de gegevens van 2010 tot en met 2014.

Samen met de groep van zelfstandig gevestigde huisartsen, worden de “HIDHA’s / vaste waarnemers” gerekend tot de groep “regulier gevestigde huisartsen”. Met “regulier” wordt hier bedoeld op het feit dat van deze huisartsen aangegeven kan worden op welke praktijkadressen zij hun werkzaamheden uitoefenen.

Voor de “wisselende waarnemers” kan niet goed aangegeven worden op welke praktijkadressen zij werken: zij werken immers op wisselende praktijkadressen en kunnen daarom bijvoorbeeld ook niet betrokken worden in de huisartsendichtheid van een regio. Een deel van de “wisselende waarnemers” ontbreekt dan ook in de Nivel Huisartsenregistratie. Uit enquêtes is weliswaar af te leiden welk deel “zeker” te typeren is als “wisselend waarnemer”. Maar onbekend blijven de huisartsen die waarschijnlijk ook waarnemen, maar waarvan wij niet weten voor wie dat precies wél of niet geldt. Daarom wordt het totaal aantal “wisselende waarnemers” elk jaar geschat.

Box B.1: Verandering functie-indeling in de Nivel Huisartsenregistratie

Oorspronkelijke functie-indeling (brochures tot aan de peiling 2015)

Werkzame huisartsen konden in de enquête aangeven of ze werkten als zelfstandige, HIDHA of waarnemer. In 2010 is daar de extra antwoordcategorie ‘HIDHA op waarneembasis’ aan toegevoegd. De huisartsen die deze antwoordcategorie invulden, werden als HIDHA geteld en niet apart in de brochures genoemd.

Bijstelling functie-indeling (brochures vanaf de peiling 2015)

Werkzame huisartsen kunnen in de enquête aangeven of ze werken als zelfstandige, HIDHA, vaste waarnemer (voor één of meer vaste praktijken) of wisselend waarnemer (voor één of meer wisselende praktijken). Waar het alleen over regulier gevestigde huisartsen gaat, worden vaste waarnemers met HIDHA’s samengenomen en als totale groep besproken. Wisselend waarnemers blijven in die gevallen buiten beschouwing.

B.2 Verandering praktijkdefinitie vanaf 2012

Om het aantal huisartspraktijken in Nederland te bepalen, is in de brochures over de peilingen tot 1 januari 2012 het aantal praktijkadressen geteld. Volgens deze oorspronkelijke praktijkdefinitie behoort iedere huisarts die op één locatie gevestigd is, tot één en dezelfde praktijk. Tot dan toe is van deze definitie uitgegaan, omdat onvoldoende inzicht bestond in welke huisartsen daadwerkelijk bij elkaar in één praktijk werkten. Inmiddels is deze informatie verzameld en kunnen praktijken op basis van daadwerkelijke samenwerking tussen huisartsen binnen een praktijk gedefinieerd worden. Dit heeft ertoe geleid, dat in de brochures over de peilingen vanaf 1 januari 2012 een bijgestelde praktijkdefinitie wordt gehanteerd. Volgens deze ‘nieuwe’ definitie wordt een praktijk niet op basis van adres maar door huisartsen zelf gedefinieerd. Individuele huisartsen geven aan het Nivel via enquêtes en internet/e-mail door tot welke praktijk zij behoren (c.q. met wie zij een huisartspraktijk vormen). Op basis hiervan definieert het Nivel wat één (unieke) huisartsenpraktijk is en welke huisartsen daar als praktijkhouder of medewerker aan zijn verbonden. In deze brochure is de bijgestelde praktijkdefinitie gehanteerd, tenzij anders vermeld. Bij het onderscheid tussen solo- (één huisarts), duo- (twee huisartsen) of groepspraktijk (drie of meer huisartsen) gaat het dus om het aantal huisartsen dat zich tot een praktijk rekent.

Box B.2: Herdefiniëring huisartsenpraktijk in de Nivel-registratie

Oorspronkelijke praktijkdefinitie *(brochures tot aan de peiling 2012)*

Praktijkadressen worden als uitgangspunt genomen. Huisartsen op hetzelfde adres tellen als één praktijk. Bij het bepalen van solo-, duo- of groepspraktijk gaat het om het aantal huisartsen dat op één adres is gevestigd.

Bijstelling praktijkdefinitie *(brochures vanaf de peiling 2012)*

De praktijk waar een huisarts zich toe rekent wordt als uitgangspunt genomen. Verschillende praktijken die zich op één adres bevinden, worden dus apart geteld. Bij het bepalen van solo-, duo- of groepspraktijk gaat het om het aantal huisartsen, dat zich tot een bepaalde praktijk rekent.